
FSMA_2020_02 dd. 6/01/2020

Feedback statement - Financiering van pensioentoezeggingen van het type vaste prestaties via groepsverzekeringen

---

Ten geleide

Eén van de basisprincipes in de wetgeving op de aanvullende pensioenen is de verplichting tot externalisering, op grond waarvan de inrichter van een pensioentoezegging de uitvoering ervan moet toevertrouwen aan een 'pensioeninstelling'. De opbouw van pensioenreserves bij een afzonderlijke ('externe') instelling moet het aanvullend pensioen tegen het faillissementsrisico in hoofde van de inrichter beschermen. In dit kader heeft de FSMA een onderzoek verricht naar de financiering van pensioentoezeggingen van het type vaste prestaties via groepsverzekeringen. Zoals uitgebreid toegelicht in het onderzoeksverslag, werd hierbij ruim aandacht besteed aan de mate waarin de gebruikte financieringsmethodes de pensioenrechten van de aangeslotenen afdoende kunnen beschermen.

Bescherming van de verworven reserve – korte termijn

Dit werd in de eerste plaats beoordeeld op het niveau van de verworven reserve (korte termijn). Relevant hier is het bestaan van wettelijke regels betreffende de minimumfinanciering binnen groepsverzekeringen vastgesteld bij het Koninklijk Besluit van 14 november 2003 betreffende de levensverzekeringsactiviteit (hierna KB Leven). Kort gesteld houden deze bepalingen in dat de verzekeraar op regelmatige basis de financieringssituatie van de pensioentoezegging moet monitoren door de pensioenverplichtingen, zoals geformuleerd in artikel 48 – 49 van het KB Leven af te wegen ten aanzien van de binnen de onderliggende groepsverzekering opgebouwde wiskundige reserves. Stelt de verzekeraar vast dat het geheel aan pensioenverplichtingen niet is afgedekt door reserves binnen de groepsverzekering ('onderfinanciering') dan moet de verzekeraar de inrichter hiervan op de hoogte brengen (artikel 50 van het KB Leven). Deze laatste is er dan toe gehouden om het tekort binnen de zes maanden aan te zuiveren. Gebeurt dat niet, dan moet de verzekeraar de groepsverzekering reduceren. De verzekeraar zal hierbij de eventuele collectieve reserves verdelen onder de aangeslotenen, overeenkomstig de verdeelsleutel vervat in artikel 50, laatste lid van het KB Leven.

Bescherming van de verworven prestatie – lange termijn

De ultieme toetssteen betreft de mate waarin de financiering van de groepsverzekering garant staat voor de uitbetaling van de verworven pensioenprestatie ('lange termijn') in het geval de inrichter zou verdwijnen. Op dit punt bevat de Belgische regelgeving echter geen bijkomende kwantitatieve vereisten ten aanzien van de pensioenopbouw via een groepsverzekering. Niettemin heeft de FSMA onderzocht in welke mate de gehanteerde financieringsmethodes, met redelijke mate van waarschijnlijkheid, de uitbetaling van de verworven pensioenprestaties kunnen waarborgen.

Aanbevelingen en verwachtingen

Voor beide luiken van het onderzoek formuleert de FSMA in dit document in de eerste plaats de verplichtingen die rechtstreeks voortvloeien uit het vigerende wettelijke kader. Daarnaast beveelt de FSMA ook een aantal 'goede praktijken' aan.

- Indien er sprake is van een wettelijke **verplichting** dient de verzekeraar het nodige te doen om de betrokken regel na te komen. In deze gevallen wordt ook telkens het concrete wetsartikel meegedeeld waaruit de verplichting voortvloeit.
- Wanneer het gaat om een goede praktijk waarvoor geen expliciete wettelijke grondslag bestaat, formuleert de FSMA deze als een **aanbeveling**. De FSMA dringt er niettemin op aan dat pensioeninstellingen ernaar streven deze aanbevelingen zo goed als mogelijk op te volgen.

Wat betreft het luik met betrekking tot de bescherming van de verworven reserve, impliceert het bestaan van wettelijke regels dat, naast aanbevelingen, ook **verplichtingen** worden geformuleerd. Deze hebben betrekking op:

- De berekening van de financieringsvereisten in de zin van artikel 48 KB leven (sectie 1)
- De opvolging op de financieringsvereisten door de verzekeraar (sectie 2)
- De opvolging van situaties van onderfinanciering (sectie 3)

Gelet op de afwezigheid van uitdrukkelijke wettelijke regels die erop gericht zijn om de verworven prestatie te vrijwaren, beperkt dit onderdeel zich tot het formuleren van **aanbevelingen** (sectie 4).

1. Berekening van de financieringsvereisten in de zin van artikel 48 KB Leven

Overeenkomstig artikel 48 van het KB Leven kan de groepsverzekering, in het kader van een beoordeling van de solvabiliteit van de pensioentoezegging (te onderscheiden van de solvabiliteit van de verzekeringsonderneming), bekeken worden als een balans waarbij tegenover de pensioenverplichtingen ('*passiva*') voldoende reserves ('*activa*') moeten worden opgebouwd¹. De '*passiva*' stemmen overeen met de pensioenaanspraken die de aangeslotenen kunnen laten gelden op grond van de pensioentoezegging (bijvoorbeeld de verworven reserves) of op grond van de wet (bijvoorbeeld de wettelijke rendementsgarantie op werknemersbijdragen). De '*activa*' worden gevormd door het totale bedrag aan wiskundige reserves die worden opgebouwd op de individuele overeenkomsten binnen de groepsverzekering en/of in het collectief financieringsfonds verbonden aan de groepsverzekering². Artikel 48 van het KB Leven bepaalt aldus het niveau dat deze reserves minimaal moeten bereiken.

Rekening houdend met de verschillende componenten die artikel 48 van het KB Leven bevat, is het mogelijk om het financieringsniveau van een welbepaalde pensioentoezegging te berekenen. Dit financieringsniveau drukt de verhouding uit tussen de binnen de regeling aanwezige wiskundige reserves ('*activa*') en de totale pensioenaanspraken ('*passiva*').

Aangezien de verzekeraar, ingevolge artikel 50, eerste lid van het KB Leven, de verplichting heeft om de inrichter op de hoogte te brengen van een tekort aan activa ('onderfinanciering'), veronderstelt dit in de eerste plaats een accurate berekening van het financieringsniveau door de verzekeraar. De verzekeraar moet de verschillende rubrieken aan de actiefzijde zowel als aan de passiefzijde correct waarderen.

1.1. De pensioenverplichtingen vastgelegd bij artikel 48 van het KB Leven

Artikel 48 van het KB Leven onderscheidt vier categorieën van pensioenverplichtingen waartegenover een minimale financiering moet staan:

- de verworven reserves (art. 48, §1, 1^e lid, 1°, KB Leven);
- de actuele waarde van de lopende rentes (art. 48, §1, 1^e lid, 2°, KB Leven);
- aanvullende provisie voor voordelige vervroegde opname (art. 48, §4, KB Leven)
- delta wettelijke rendementsgarantie op persoonlijke bijdragen (art. 48, §8, 1^e lid, 1°, KB Leven)

1.1.1. De verworven reserves

De verworven reserves waarmee in het kader van artikel 48, §1, 1^e lid, 1° van het KB Leven rekening moet worden gehouden zijn het hoogste van volgende bedragen:

- de verworven reserves op grond van de WAP (rubriek 1.1.1.1.);
- de wiskundige reserves op de individuele overeenkomsten, voor zover deze op grond van het pensioenreglement verworven zijn door de aangeslotenen (rubriek 1.1.1.2.).

---

¹ Voor meer toelichting bij deze benadering: zie deel 1.3 van het onderzoeksverslag.

² Op de balans van de verzekeraar is de wiskundige reserve een passief.

1.1.1.1. Verworven reserves WAP – wettelijke minima³

De verworven reserve is de huidige waarde van de verworven prestatie die bij pensionering zal worden uitbetaald. Om die huidige waarde te kennen, wordt de verworven prestatie “geactualiseerd”. Dit veronderstelt dan ook een berekening op basis van bepaalde parameters. De berekeningswijze van de verworven reserve moet overeenkomstig artikel 5 van het KB WAP worden bepaald in het pensioenreglement. Deze regels mogen echter geen lager resultaat opleveren dan de reserves berekend met een intrestvoet van 6% en de sterftetafels MR/FR (art. 19, §4 WAP juncto art. 10, §2, en 11 KB WAP).

Kortom, het pensioenreglement mag voorzien in andere parameters ter berekening van de verworven reserves, maar enkel indien deze een gunstiger resultaat opleveren voor de aangeslotene in vergelijking met het wettelijk minimum.

Op basis van art. 19, § 4, WAP juncto art. 10, § 2, en 11 KB WAP moet de verzekeraar bij de berekening van de verworven reserves in de zin van artikel 48, §1, 1^e lid, 1°, KB Leven voor iedere aangeslotene een resultaat bekomen dat minstens gelijk is aan een berekening overeenkomstig de wettelijke actualisatieregels, zijnde een actualisatievoet van 6% en de sterftewetten die voortvloeien uit de tafels MR/FR.

Indien het pensioenreglement voorziet in andere actualisatieregels ter berekening van de verworven reserves, vloeit hieruit voort dat de verzekeraar voor iedere aangeslotene de vergelijking moet maken tussen het resultaat van de berekening op basis van de wettelijke actualisatieregels en de regels voorzien in het pensioenreglement. De verzekeraar houdt in dat geval rekening met het hoogste bedrag.

1.1.1.2. Verworven reserves – surplus wiskundige reserves op individuele overeenkomsten

In de mate dat er sprake is van opbouw van reserves op individuele overeenkomsten binnen de aan de pensioentoezegging verbonden groepsverzekering, moet de verzekeraar bij de berekening van het financieringsniveau eveneens rekening houden met het verworven karakter van deze wiskundige reserves.

De bedragen op individuele werknemersbijdrage-overeenkomsten zijn op grond van artikel 52 van het KB Leven steeds verworven.⁴ Wat betreft de reserves op de individuele werkgeversovereenkomsten moet rekening worden gehouden met wat het pensioenreglement daarover bepaalt.

³ De draagwijdte van het onderzoek op het vlak van de berekening van de verworven reserves was beperkt tot een onderzoek naar de gebruikte actualisatieregels, rekening houdend met belang van in het bijzonder de actualisatievoet voor de financiering van de pensioentoezegging. Het onderzoek had niet als doel om de correcte berekening van de verworven reserves in zijn algemeenheid te beoordelen. Om die reden wordt binnen het bestek van deze mededeling ook enkel aandacht besteed aan de actualisatievoet.

⁴ Art. 52, eerste lid, van het KB Leven. Het bedrag op de individuele werknemersbijdrage-overeenkomsten is samengesteld uit de reserves gevormd door de storting van persoonlijke bijdragen, evenals de overeenstemmende toegekende winstdeling.

Een correcte vaststelling van de verworven reserves berust dan ook steeds op een vergelijking tussen de verworven reserves WAP (rubriek 1.1.1.1.) en de opgebouwde verworven wiskundige reserves op de individuele overeenkomsten. Indien blijkt dat de verworven wiskundige reserve op de individuele overeenkomsten hoger ligt dan de minimale WAP-reserve, heeft de aangeslotene ten aanzien van de verzekeraar recht op het hogere bedrag.

Dit betekent dat deze verworven wiskundige reserves daarmee eveneens het karakter verkrijgen van een pensioenaanspraak (in dit geval ten aanzien van de verzekeraar) en dus eveneens in aanmerking moeten worden genomen bij de berekening van de door het KB Leven voorgeschreven minimale financieringsvereisten. Een belangrijk gevolg van deze verworvenheid is dat eventuele verworven overschotten die zouden bestaan in hoofde van bepaalde aangeslotenen niet gebruikt mogen worden om tekorten (ten aanzien van de bij artikel 48 van het KB Leven vastgelegde financieringsvereisten) bij andere aangeslotenen te compenseren.

In de mate dat er sprake is van opbouw van reserves op individuele overeenkomsten, moet de verzekeraar bij de vaststelling van het bedrag aan verworven reserves op grond van artikel 48, §1, eerste lid, 1°, KB Leven, rekening houden met het eventuele verworven karakter van deze wiskundige reserves (desgevallend met inbegrip van de winstdeelname), hetzij op contractuele basis, wat de werkgeversbijdragen betreft, hetzij op grond van artikel 52 van het KB Leven, wat de persoonlijke bijdragen betreft.

Dit veronderstelt dat de verzekeraar, in dat geval, voor iedere aangeslotene de vergelijking dient te maken tussen de minimale verworven reserves berekend overeenkomstig de WAP en de opgebouwde verworven wiskundige reserves op de individuele overeenkomsten, waarbij de aangeslotene recht heeft op het hoogste bedrag.

Het (eventuele) verworven surplus aan wiskundige reserves kan derhalve niet gebruikt worden om tekorten bij andere aangeslotenen ten aanzien van de bij artikel 48 van het KB Leven gestelde financieringsvereisten te compenseren.

Ten slotte beveelt de FSMA aan om ook de tussenresultaten van de gemaakte berekeningen, d.w.z. de verworven reserves op grond van de WAP en de verworven wiskundige reserves, intern te bewaren, teneinde een (interne of externe) controle op de juistheid van de berekening van het financieringsniveau mogelijk te maken.

1.1.2. Actuele waarde lopende rentes

Artikel 48, §1, eerste lid, 2°, van het KB Leven impliceert dat reserves moeten worden gevestigd die overeenstemmen met de actuele waarde van de lopende rentes, eventuele overdraagbaarheid inbegrepen. De actuele waarde van deze lopende rentes wordt berekend met behulp van een actualisatievoet van 6% en de sterftetafels MR/FR.

In principe moeten deze reserves dus steeds worden aangelegd van zodra er binnen de pensioentoezegging sprake is van lopende rentes.

Indien de rente wordt uitbetaald vanuit een geïndividualiseerde verzekeringsovereenkomst, rijst de vraag naar de wijze van inrekeningneming van de activa, i.e. de wiskundige reserves verbonden aan deze individuele rente-overeenkomst. In dit verband is de FSMA van oordeel dat de verzekeraar een eventueel surplus aan wiskundige reserves op de individuele overeenkomst, ten opzichte van het bedrag van de actuele waarde van de lopende rente berekend op basis van de wettelijke parameters (6%, MR/FR), niet mag aanwenden ter dekking van andere financieringsverplichtingen, aangezien deze reserves enkel bestemd zijn voor de uitbetaling van de geïndividualiseerde rente.

Steeds in het scenario waarbij de rente wordt uitbetaald vanuit een geïndividualiseerde verzekeringsovereenkomst, aanvaardt de FSMA dat de verzekeraar deze rentes niet langer opneemt in de berekening van het vereiste financieringsniveau. Uiteraard veronderstelt dit dat ook de wiskundige reserves op deze geïndividualiseerde renteovereenkomsten niet langer binnen de activa van de groepsverzekering worden opgenomen. Deze werkwijze is uitsluitend geoorloofd op voorwaarde dat het niveau van wiskundige reserves op de individuele overeenkomst steeds het bedrag van de actuele waarde van de lopende rente, berekend op basis van de wettelijke parameters (6%, MR/FR) overschrijdt. Deze berekeningswijze doet overigens geen afbreuk aan het feit dat de inrichter, vanuit juridisch oogpunt, de eindverantwoordelijke blijft voor de uitbetaling van de rente.

Indien de lopende rentes worden uitbetaald vanuit de collectieve reserves binnen de groepsverzekering, moet bij de berekening van het vereiste financieringsniveau in elk geval rekening worden gehouden met de actuele waarde van de lopende rentes, rekening houdend met de wettelijke parameters.

In de mate dat binnen de pensioentoezegging sprake is van de uitbetaling van lopende rentes vanuit het financieringsfonds moet de verzekeraar op grond van artikel 48, §1, eerste lid, 2° van het KB Leven bij de berekening van het vereiste financieringsniveau rekening houden met de actuele waarde van deze lopende rentes, berekend op basis van een actualisatievoet van 6% en de sterftetafels MR/FR.

Indien de rente wordt uitbetaald vanuit een geïndividualiseerd rentecontract, aanvaardt de FSMA dat de door artikel 48, §1, eerste lid, 2°, van het KB Leven bedoelde actuele waarde niet wordt opgenomen in de berekening van het financieringsniveau, op voorwaarde dat ook de wiskundige reserves op de desbetreffende individuele rente-overeenkomsten uit de berekening worden geweerd en op voorwaarde dat deze wiskundige reserves steeds het bedrag van de actuele waarde van de rente overschrijden.

Wordt de actuele waarde van de lopende rentes in dat geval toch in de berekening opgenomen, dan mag de verzekeraar een eventueel surplus aan wiskundige reserves op de individuele overeenkomst ten opzichte van het bedrag van de actuele waarde van de lopende rente, niet aanwenden ter dekking van andere financieringsverplichtingen, aangezien deze reserves enkel bestemd zijn voor de uitbetaling van de geïndividualiseerde rente.

1.1.3. Delta artikel 24 WAP – persoonlijke bijdragen

In het kader van een pensioentoezegging van het type ‘vaste prestaties’ geldt de wettelijke rendementsgarantie voor zover de toezegging voorziet in persoonlijke bijdragen (artikel 24, §1, van de WAP).

Opdat de inrichter op het moment van uittreding of wanneer het aanvullend pensioen moet worden uitbetaald, zou kunnen voldoen aan zijn verplichtingen op grond van de wettelijke rendementsgarantie, moet deze rendementswaarborg tijdens de opbouw van het aanvullend pensioen te allen tijde worden gefinancierd (artikel 48, §8, eerste lid, 1°, en tweede lid, van het KB Leven).

In veel gevallen zal het bedrag van de wettelijke rendementsgarantie op de persoonlijke bijdragen lager liggen dan het bedrag van de verworven reserves en is dus geen bijkomende financiering vereist. In sommige gevallen kan het bedrag van de rendementsgarantie echter groter zijn dan het bedrag van de verworven reserves. Het verschil tussen beide zal in dat geval bijkomend moeten worden gefinancierd.

Voorgaande veronderstelt dan ook dat de verzekeraar voor iedere aangeslotene de vergelijking maakt tussen het bedrag van de wettelijke rendementsgarantie met betrekking tot de persoonlijke bijdragen en de verworven reserves en een eventueel positief verschil (delta) opneemt als pensioenverplichting in de berekening van het financieringsniveau.

Indien de pensioentoezegging van het type vaste prestaties voorziet in de betaling van persoonlijke bijdragen, moet de verzekeraar, ingevolge art. 48, § 8, eerste lid, 1°, van het KB Leven voor elke aangeslotene een vergelijking maken tussen het bedrag van de wettelijke rendementsgarantie met betrekking tot de persoonlijke bijdragen (artikel 24, §1 van de WAP) en de verworven reserves.

Indien het bedrag van de wettelijke rendementsgarantie hoger is dan de verworven reserve moet de verzekeraar bij de berekening van het financieringsniveau de delta opnemen als een te financieren pensioenaanspraak.

1.1.4. Voorzieningen voordelige anticipaties

Sinds 1 januari 2016 zijn gunstige anticipatieclausules, op grond van artikel 27, §4 van de WAP, absoluut nietig. Toch kan zo'n clause op grond van artikel 63/5 van de WAP nog worden toegepast voor aangeslotenen die uiterlijk op 31 december 2016, 55 jaar waren.

In die gevallen, namelijk wanneer het pensioenreglement voorziet in een voordelige vervroegde opname, moet een aanvullende voorziening worden aangelegd binnen de groepsverzekering voor de aangeslotenen die op 31 december 2016 de leeftijd van 55 jaar hebben bereikt.

Op grond van artikel 48, §4, 1ste lid van het KB Leven moet een aanvullende voorziening worden ingebouwd wanneer de prestatie waarop de aangeslotene recht heeft op het moment van vervroegde opname hoger uitvalt dan de prestaties die voortvloeien uit de actuariële vermindering, volgens de technische grondslagen (actualisatievoet en sterftkans) die bepaald worden in het pensioenreglement, ten opzichte van de pensioenleeftijd bepaald in het pensioenreglement.

De aanvullende voorziening moet minstens gelijk moet zijn aan 60% van het positieve verschil tussen:

- de minimumreserve rekening houdend met een prestatie berekend op de vroegst mogelijke datum waarop de aangeslotene zijn pensioenrechten kan opvragen; en
- de minimumreserve, rekening houdend met een prestatie berekend op basis van de pensioenleeftijd bepaald in het pensioenreglement.

Indien de aangeslotene op basis van het pensioenreglement over het recht beschikt om het aanvullend pensioen vervroegd op te nemen en de prestatie op het moment van de vervroegde opname hoger is dan de prestatie die voortvloeit uit de actuariële vermindering volgens de technische grondslagen van het pensioenreglement, moet de verzekeraar, op grond van art. 48, § 4, eerste lid, van het KB Leven, bij de berekening van het financieringsniveau rekening houden met een bijkomende voorziening die minstens gelijk is aan 60% van het positieve verschil tussen de minimumreserve rekening houdend met een prestatie berekend op de vroegst mogelijke datum voor opname van de pensioenprestatie en de minimumreserve rekening houdend met een prestatie berekend op basis van de pensioenleeftijd bepaald in het pensioenreglement.

Het feit dat de zgn. gunstige anticipatieclausules op grond van artikel 27, §4 van de WAP absoluut nietig zijn voor de aangeslotenen die op 31 december 2016 nog niet de leeftijd van 55 jaar bereikt hadden, doet geen afbreuk aan deze verplichting voor de aangeslotenen die deze leeftijdsgrens wel hebben bereikt op de afkapdatum.

1.2. De wiskundige reserves binnen de aan de pensioentoezegging verbonden groepsverzekering

Op basis van artikel 48 van het KB Leven moet de som van de bedragen verbonden aan de onder rubriek 1.1. opgesomde pensioenverplichtingen gedekt worden door “*bij de verzekeringsonderneming gevestigde reserves*”, zo niet is er sprake van ‘onderfinanciering’.

De bij de verzekeringsonderneming gevestigde reserves betreffen de wiskundige reserves die binnen de groepsverzekering door middel van premiestorting worden opgebouwd, hetzij op individuele overeenkomsten, hetzij binnen een (collectief) financieringsfonds.

In principe is de verzekeraar steeds in staat om het niveau van de wiskundige reserves binnen de groepsverzekering op een welbepaald moment in de tijd te bepalen.

Opdat het resultaat van de door de verzekeraar uitgevoerde berekening een correct beeld geeft van de financieringssituatie binnen de pensioentoezegging, is het van belang dat de wiskundige reserves binnen de groepsverzekering overeenstemmen met de pensioenverplichtingen binnen de relevante pensioentoezegging, evenals op hetzelfde moment worden gewaardeerd.

1.2.1. Overeenstemming tussen de wiskundige reserves en de pensioenverplichtingen binnen de pensioentoezegging – ‘multi-inrichterstoelzeggings’

De door artikel 48 van het KB Leven voorgeschreven berekening dient in principe per pensioentoezegging te gebeuren. Artikel 48 verwijst in dat verband bijvoorbeeld uitdrukkelijk naar de

verworven reserves op grond van *de pensioenregeling* en de technische grondslagen bepaald door *het reglement*.

Voor wat betreft de pensioenverplichtingen opgesomd in artikel 48 van het KB Leven betekent dit dat deze verplichtingen voor elke inrichter afzonderlijk moeten worden bepaald. Hetzelfde geldt voor de wiskundige reserves. Opdat het resultaat van de door de verzekeraar uitgevoerde berekening een correct beeld zou geven van de financieringssituatie, is het van belang dat de wiskundige reserves die de verzekeraar in aanmerking neemt bij de vaststelling van het financieringsniveau ook daadwerkelijk kunnen worden gebruikt voor de financiering van de pensioenaanspraken binnen de relevante pensioentoezegging. In geen geval mogen reserves die geen verband houden met de pensioentoezegging in kwestie in rekening worden gebracht bij de vaststelling van een eventuele onderfinanciering.

De wetgeving verhindert echter niet dat meerdere inrichters gezamenlijk een groepsverzekering afsluiten voor hun pensioenstelsels.⁵

Onder bepaalde voorwaarden aanvaardt de FSMA dat de verzekeraar daarbij één globaal financieringsniveau berekent en geen financieringsniveau voor elke inrichter afzonderlijk.

Dit veronderstelt in elk geval dat de collectieve reserves daadwerkelijk een gemeenschappelijk karakter hebben en niet het voorwerp uitmaken van een exclusieve claim van één of meerdere deelnemende inrichters. Het komt er in dit geval op aan de contractuele verhouding tussen de deelnemende inrichters wat betreft de onderlinge solidariteit te respecteren. Bij afwezigheid van een dergelijke solidariteit, waarbij elke inrichter exclusief verantwoordelijk blijft voor de financiering van zijn deel van de pensioenverplichtingen, kan een globale berekening van het financieringsniveau niet worden aanvaard. Dit zou immers betekenen dat aan bepaalde inrichters fictief een deel van de collectieve reserves wordt toegekend, terwijl deze in werkelijkheid toekomen aan een andere inrichter. Dit zou aanleiding kunnen geven tot ongeoorloofde compensaties, waardoor het berekende financieringsniveau niet langer een getrouw beeld zou geven van de reële financiële situatie.

In elk geval doet de mogelijkheid van een globale berekening geen afbreuk aan de verplichting om te voorzien in verdelingsregels op basis waarvan het financieringsfonds moet worden verdeeld in het geval een inrichter de groep zou verlaten (45, §2, 7° van het KB Leven).

De door artikel 48 van het KB Leven voorgeschreven berekening moet in principe per pensioentoezegging gebeuren. Opdat het resultaat van de door de verzekeraar uitgevoerde berekening een correct beeld zou geven van de financieringssituatie binnen de pensioentoezegging, is het van belang dat de wiskundige reserves die de verzekeraar in aanmerking neemt bij de vaststelling van het financieringsniveau ook daadwerkelijk kunnen worden gebruikt voor de financiering van de pensioenaanspraken binnen de relevante pensioentoezegging. In geen geval mogen reserves die geen verband houden met de pensioentoezegging in kwestie in rekening worden gebracht bij vaststelling van een eventuele onderfinanciering.

⁵ Bijvoorbeeld in het kader van een 'multi-inrichterspensioenstelsel', zoals bedoeld in artikel 3, §1, 25° van de WAP.

De wetgeving verhindert niet dat meerdere inrichters gezamenlijk een groepsverzekering afsluiten voor hun pensioenstelsels. Onder bepaalde voorwaarden aanvaardt de FSMA dat de verzekeraar daarbij één globaal financieringsniveau berekent en geen financieringsniveau voor elke inrichter afzonderlijk. Dit veronderstelt in elk geval dat de collectieve reserves daadwerkelijk een gemeenschappelijk karakter hebben en niet het voorwerp uitmaken van een exclusieve claim van één of meerdere deelnemende inrichters. Bij afwezigheid van solidariteit, waarbij elke inrichter exclusief verantwoordelijk blijft voor de financiering van zijn deel van de pensioenverplichtingen, kan een globale berekening van het financieringsniveau niet worden aanvaard. Dit zou immers betekenen dat aan bepaalde inrichters fictief een deel van de collectieve reserves wordt toegekend, terwijl deze in werkelijkheid toekomen aan een andere inrichter.

In elk geval doet de mogelijkheid van een globale berekening geen afbreuk aan de verplichting om te voorzien in verdelingsregels op basis waarvan het financieringsfonds moet worden verdeeld in het geval een inrichter de groep zou verlaten (45, §2, 7° van het KB Leven).

1.2.2. Overeenstemming tussen de wiskundige reserves en de pensioenverplichtingen wat betreft het ogenblik van waardering

Zoals wordt toegelicht in rubriek 2.2. zal de verzekeraar de in artikel 48 van het KB Leven te financieren pensioenverplichtingen steeds evalueren op een bepaald moment in de tijd, bijvoorbeeld op 1 januari van ieder kalenderjaar. Om na te gaan of de som van deze verplichtingen effectief gedekt wordt door binnen de groepsverzekering aanwezige wiskundige reserves, moeten deze wiskundige reserves in principe op hetzelfde moment worden berekend.

De verzekeraar moet de wiskundige reserves binnen de groepsverzekering berekenen op hetzelfde moment als dat waarop de pensioenverplichtingen hernoemen in artikel 48 van het KB Leven worden geëvalueerd.

2. De opvolging van de financieringsvereisten door de verzekeraar

De verzekeraar moet nagaan of het geheel van de pensioenaanspraken vermeld in artikel 48 KB Leven op elk moment gedekt wordt door de overeenstemmende wiskundige reserves. Dit vloeit voort uit onderstaande bepalingen:

- **Art. 48, §1, aanhef KB Leven:**

*§ 1. [De bij de verzekeringsonderneming gevestigde reserves worden zo gestijfd, dat zij **op elk moment** ten minste gelijk zijn aan de som van volgende bedragen, ...*

- **Art. 50, 1e lid KB Leven**

*Wanneer de onderfinanciering een andere oorzaak heeft dan die bedoeld in artikel 49 en met name ingeval de financiering van de reserves ontoereikend is of bij een ontoereikendheid van de bij artikel 49 bedoelde aflossingen, **verwittigt de verzekeringsonderneming de inrichter zodra de ontoereikendheid werd vastgesteld.***

Opdat de verzekeraar de inrichter zo spoedig mogelijk van het tekort op de hoogte kan stellen, is vereist dat de verzekeraar zich op periodieke en correcte wijze vergewist van het financieringsniveau binnen de betrokken groepsverzekeringen door middel van adequate controles.

De verzekeraar moet op periodieke wijze nagaan of de groepsverzekering voldoet aan de financieringsvereisten gesteld bij artikel 48 van het KB Leven. Alleen op deze manier kan de verzekeraar voldoen aan de verplichting om, ingevolge artikel 50, 1^e lid KB Leven, de inrichter te verwittigen zodra een financieringstekort wordt vastgesteld.

Een adequate opvolging van de bij artikel 48 van het KB Leven vastgestelde financieringsvereisten veronderstelt dat de verzekeraar voorziet in duidelijke interne instructies en procedures op het vlak van de berekening en de opvolging van financieringstekorten.

Om de effectiviteit van deze procedures te garanderen, beveelt de FSMA aan om te voorzien in interne controles die de accuraatheid van de bestaande procedures regelmatig testen.

De verzekeraar kan de noodzakelijke berekeningen ter vaststelling van het financieringsniveau laten uitvoeren door een derde partij, bijvoorbeeld een consultant. Dit doet evenwel geen afbreuk aan het feit dat de verzekeraar, overeenkomstig artikel 50 van het KB Leven, de juridische eindverantwoordelijkheid draagt.

Gelet op deze eindverantwoordelijkheid, is het ten zeerste aan te raden dat de verzekeraar, in situaties van uitbesteding, de berekeningen uitgevoerd door de betrokken consultant verifieert.

De noodzakelijke berekeningen ter opvolging van de financieringsvereisten gesteld bij artikel 48 van het KB Leven kunnen door de verzekeraar worden uitbesteed aan 'een derde partij'. Dit doet evenwel geen afbreuk aan de juridische eindverantwoordelijkheid van de verzekeraar. Het is dan

ook belangrijk dat de verzekeraar zich vergewist van de correctheid van de door de 'derde partij' uitgevoerde berekeningen.

2.1. Periodiciteit van de berekeningen

Wat betreft de vaststelling van het financieringsniveau legt het KB Leven geen vaste periodiciteit op. Anderzijds laat de combinatie van het vereiste dat de pensioenaanspraken "*op elk moment*" moeten gedekt zijn door de opgebouwde reserves en de verplichting om de inrichter op de hoogte te stellen "*zodra de ontoereikendheid werd vastgesteld*", weinig marge. Om adequaat te zijn, zullen de controles door de verzekeraar in elk geval met voldoende regelmaat en voldoende vaak moeten worden uitgevoerd.

Indien de controle op de financieringsvereisten betrekking heeft op groepsverzekeringen beheerd in tak 21, is de FSMA van oordeel dat een jaarlijkse controle die is vastgekoppeld aan de herwaardering van de pensioenverplichtingen ingevolge de jaarlijkse herberekening, zoals voorzien door het pensioenreglement, beschouwd kan worden als ondergrens, opdat de verzekeraar kan voldoen aan zijn wettelijke opdracht. De nieuwe waardering van de pensioenverplichtingen kan immers aanleiding geven tot tekorten binnen de groepsverzekeringen. Voor het overige blijven, binnen een tak 21 context, de pensioenverplichtingen in principe redelijk stabiel, tenzij er zich binnen de onderneming bijzondere omstandigheden, bijvoorbeeld overnames of collectieve ontslagen, zouden voordoen.

Krachtens artikel 48, §1 van het KB Leven rust er op de verzekeraar evenwel de verplichting om de financiering van de groepsverzekering op permanente basis zorgvuldig op te volgen. Dit houdt in dat meer frequente dan jaarlijkse berekeningen nodig kunnen zijn wanneer gewijzigde omstandigheden (bijvoorbeeld evoluties op de financiële markten) daartoe zouden nopen. Dit geldt in het bijzonder maar niet uitsluitend voor groepsverzekeringen waarbij de evolutie van de wiskundige reserves beïnvloed kan worden door waardedalingen binnen onderliggende beleggingsfondsen (tak 23).

De verzekeraar moet in elk geval minstens één keer per jaar controleren of de overeenkomstig artikel 48 KB Leven vastgestelde pensioenaanspraken zijn afgedekt door de wiskundige reserves binnen de groepsverzekering.

Dit minimum ontslaat de verzekeraar evenwel niet van de zijn verplichting om de financiering op permanente basis zorgvuldig op te volgen en om meer frequente berekeningen uit te voeren wanneer gewijzigde omstandigheden daartoe zouden nopen. Dit geldt des te meer indien de evolutie van de wiskundige reserves binnen de groepsverzekering beïnvloed kan worden door waardedalingen binnen onderliggende beleggingsfondsen (tak 23).

2.2. Tijdige berekeningen op basis van geactualiseerde gegevens

De effectiviteit van de opvolging door de verzekeraar kan maar gegarandeerd worden door middel van tijdige berekeningen op basis van voldoende recente data. Opdat het door de verzekeraar berekende financieringsniveau een getrouw beeld geeft van de onderliggende werkelijkheid, zal de verzekeraar moeten beschikken over een correcte en relatief recente waardering van zowel de

pensioenverplichtingen als de wiskundige reserves. Dit is vooral van belang bij de berekening van de pensioenverplichtingen, omdat hierbij gebruik gemaakt wordt van onderliggende variabele parameters, bijvoorbeeld het loon of de diensttijd.

De verzekeraar dient te vermijden om op de feiten achterna te lopen, vooral om vertekeningen aan de kant van de pensioenverplichtingen te vermijden.

Om over dit tijdsverloop te kunnen oordelen, wordt volgend onderscheid gemaakt tussen de verschillende relevante momenten in het controleproces.

- De verzekeringsonderneming berekent het financieringsniveau elk jaar met betrekking tot een vast weerkerend tijdstip in het kalenderjaar, bijvoorbeeld op 1 januari. Dit betekent dat ieder jaar een uitspraak wordt gedaan over het financieringsniveau op 1 januari van het betrokken jaar (jaar n) (= **waarderingsdatum**).
- Doorgaans voert verzekeraar de effectieve berekeningen niet uit op 1 januari zelf, maar op een moment later in het jaar. (= **berekeningsdatum**).
- Bij de berekening van de pensioenverplichtingen wordt gebruik gemaakt van de salarisgegevens en andere relevante loopbaangegevens, die op een bepaald moment gewaardeerd worden (= **datum parameters**). Deze laatste datum kan gelijkliggen met de 'waarderingsdatum', maar dat hoeft niet noodzakelijk het geval te zijn.

De verzekeraar dient de effectieve berekening (berekeningsdatum) van het financieringsniveau uit te voeren binnen een zo kort mogelijke termijn na het moment waarop de berekening betrekking heeft (waarderingsdatum). Op deze manier kan de inrichter relatief snel op de hoogte worden gebracht van eventuele tekorten, zoals vereist door artikel 50, 1^e lid van het KB Leven.

Een correcte toepassing van artikel 48, §1 en artikel 50, eerste lid van het KB Leven veronderstelt dat verzekeraars het financieringsniveau berekenen binnen een zo kort mogelijke termijn na de evaluatiedatum van de pensioenverplichtingen en de wiskundige reserves.

Wat betreft de waardering van de pensioenverplichtingen bij de berekening van het financieringsniveau veronderstelt een correcte controle op de naleving van de financieringsvereisten gesteld bij artikel 48 van het KB Leven, dat de verzekeraar gebruik maakt van de meest recente gegevens, zoals die moeten worden aangeleverd door de inrichter rekening houdend met de in het pensioenreglement vastgelegde herberekeningsdatum (datum parameters).

Om veroudering van deze gegevens te vermijden, wordt er eveneens best naar gestreefd om de evaluatie zo snel mogelijk na de herberekeningsdatum te laten plaatsvinden.

Een correcte vaststelling van het financieringsniveau conform artikel 48 KB Leven vereist dat verzekeraars bij de waardering van de pensioenverplichtingen gebruik maken van de meest recente gegevens, rekening houdend met de herberekeningsdatum voorzien in het pensioenreglement.

Om te vermijden dat de evaluatie zou worden uitgevoerd op basis van verouderde gegevens wordt er eveneens best naar gestreefd om de evaluatie zo snel mogelijk na de herberekeningsdatum te laten plaatsvinden.

De FSMA beveelt aan de inrichters te sensibiliseren met het oog op een efficiënte uitwisseling van de gegevens die nodig zijn voor de jaarlijkse berekening van de pensioenprestaties.

3. Opvolging bij onderfinanciering: verwittiging van de inrichter – reductie

3.1. Verwittiging van de inrichter

In de mate dat de verzekeraar tot de vaststelling komt dat de pensioenverplichtingen omschreven in artikel 48 van het KB Leven niet gedekt worden door de opgebouwde wiskundige reserves binnen de corresponderende groepsverzekering, is er sprake van 'onderfinanciering'. In dat geval moet de verzekeraar, op basis van artikel 50 van het KB Leven de inrichter verwittigen en dit van "*zodra de ontoereikendheid werd vastgesteld*".

De FSMA is van oordeel dat de verzekeraar in elk geval de inrichter van de betrokken pensioentoezegging moet verwittigen, ook indien het vastgestelde financieringstekort als 'miniem' kan worden beoordeeld. Het regelgevende kader geeft de verzekeraar wat dit punt betreft geen beoordelingsmarge. Ook het feit dat het financieringstekort zou worden afgedekt door de volgende voorziene reguliere dotatie vanwege de inrichter biedt geen rechtvaardiging om de inrichter niet van het bestaan van een financieringstekort op de hoogte te brengen.

Ingevolge artikel 50, 1^e lid van het KB Leven moet de verzekeraar de inrichter van de betrokken pensioentoezegging inlichten over de aanwezigheid van financieringstekorten binnen de onderliggende groepsverzekering, zelfs indien het vastgestelde tekort van minieme aard is.

Daarnaast meent de FSMA dat uit artikel 50 van het KB Leven eveneens voortvloeit dat de verzekeraar snel zal moeten handelen wanneer een financieringstekort wordt vastgesteld. De inrichter dient tijdig te weten dat een bijkomende storting noodzakelijk is om de situatie van onderfinanciering te verhelpen. De FSMA meent dan ook dat de verzekeraar onmiddellijk na de vaststelling van het financieringstekort de inrichter op de hoogte moet brengen.

Ingevolge artikel 50, 1^e lid van het KB Leven moet de verzekeraar de inrichter onmiddellijk informeren over het feit dat bijkomende stortingen noodzakelijk zijn om het financieringstekort weg te werken.

Gelet op het feit dat vanaf deze verwittiging de inrichter over zes maanden beschikt om het financieringstekort aan te zuiveren, is het aan te bevelen dat deze verwittiging gebeurt op een wijze die toelaat om de datum ervan rechtsgeldig te bewijzen.

3.2. Reductie van de groepsverzekering ingeval van afwezigheid aanzuivering inrichter

Op basis van artikel 50 van het KB Leven beschikt de inrichter van de pensioentoezegging over zes maanden na de verwittiging vanwege de verzekeraar om het financieringstekort aan te zuiveren.

Indien deze aanzuivering niet of niet volledig gebeurt, dan moet de verzekeraar de groepsverzekering reduceren. Hierbij moet de verzekeraar de niet-geïndividualiseerde reserves (financieringsfonds) proportioneel verdelen over de aangeslotenen volgens de bij artikel 50 van het KB Leven vastgelegde

verdeelsleutel. Met de proportionele verdeling van het financieringsfonds moet verhinderd worden dat de collectieve reserves uitsluitend ten goede zouden komen aan een beperkte groep van aangeslotenen.

Aangezien de reductie van een ondergefinancierde groepsverzekering op grond van artikel 50 van het KB Leven aanleiding geeft tot een inbreuk op de verplichting tot externalisering op grond van artikel 5, §3 van de WAP, is het aangewezen dat de verzekeringsonderneming de FSMA daarvan op de hoogte brengt, opdat de FSMA, zo dat nodig zou blijken, de gepaste maatregelen zou kunnen opleggen ten aanzien van de inrichter.

Indien de inrichter van de pensioentoezegging het financieringstekort niet aanzuivert binnen een periode van zes maanden na de verwittiging vanwege de verzekeraar, moet de verzekeraar de groepsverzekering reduceren overeenkomstig artikel 50 van het KB Leven. Hierbij verdeelt de verzekeraar de niet-geïndividualiseerde reserves binnen de betrokken groepsverzekering over alle aangeslotenen overeenkomstig de verdeelsleutel vervat in artikel 50 van het KB Leven.

De FSMA raadt verzekeraars aan om haar op de hoogte te brengen wanneer zij overgaan tot een reductie overeenkomstig artikel 50 van het K.B.-Leven.

4. Bescherming verworven prestatie

Niettegenstaande het ontbreken van uitdrukkelijke wettelijke regels is de FSMA van oordeel dat de financiering van de groepsverzekering erop gericht moet zijn om de aangeslotenen bij de pensioentoezegging een redelijke mate van zekerheid te bieden dat zijn of haar verworven prestatie kan worden uitbetaald ook indien de werkgever in financieel-economische moeilijkheden zou terechtkomen. Enkel op deze manier kan de groepsverzekering beantwoorden aan de doelstelling van de verplichting tot externalisering van de pensioentoezegging, met name het vrijwaren van de pensioenrechten van de aangeslotenen bij het verdwijnen van de inrichter.

Zonder voor te houden dat de uitbetaling van de verworven prestaties met absolute zekerheid kan worden gegarandeerd, beveelt de FSMA de verzekeringsmaatschappijen aan om bij het ontwikkelen en het toepassen van de onderliggende financieringsmethodes te waken over het 'prudente' karakter van de methode.

4.1. Collectieve kapitalisatie – prudente invulling 'financieringshypotheses'

Binnen financieringsmethodes die gebruik maken van collectieve dotaties ter financiering van het aanvullend pensioen verdient het aanbeveling om bij de invulling van de achterliggende financieringshypotheses de voorkeur te geven aan de meer prudente oplossingen. Deze overweging is in het bijzonder relevant voor de volgende parameters:

- **Anticipatie op loonsverhogingen door inbouwen van projecties ('loontrend')**

Zonder een specifieke berekeningsmethode te willen opleggen, beveelt de FSMA aan om de voorkeur te geven aan methodes die toelaten om bij de berekening van de globale dotaties te anticiperen op stijgingen van de pensioenprestaties ingevolge loonsverhogingen door het maken van projecties. Bij het maken van deze projecties wordt bij voorkeur vervolgens een voldoende realistische inschatting van de loonsevolutie, rekening houdend met de specifieke context van de onderneming, gehanteerd.

- **Een realistische inschatting van het verwachte rendement ('actualisatievoet')**

De actualisatievoet geeft weer volgens welke inschatting van het toekomstige rendement de globale dotaties worden berekend. De FSMA beveelt aan om te kiezen voor een voldoende realistische invulling van deze belangrijke parameter, rekening houdend met de bredere economische context.

De FSMA heeft vastgesteld dat berekeningsmethodes waarbij bovenstaande parameters op de meest minimalistische wijze worden ingevuld (geen loonprojecties in combinatie met een actualisatievoet gelijk aan 6%) bijzonder slecht presteren. Gelet op het feit dat de uitbetaling van de verworven prestaties duidelijk onder druk komt te staan en rekening houdend met de eindverantwoordelijkheid voor de uitbetaling van de pensioenprestaties in hoofde van de inrichter, beveelt de FSMA de verzekeraars en de inrichters aan om af te zien van deze minimalistische berekeningsmethode.

De FSMA beveelt aan om gebruik te maken van voldoende prudente financieringsmethodes. Dergelijke methodes veronderstellen het gebruik van:

- **realistische salarisprojecties waardoor wordt geanticipeerd op de stijging van pensioenprestaties ingevolge salarisverhogingen;**
- **een actualisatievoet die is gebaseerd op een voorzichtige inschatting van toekomstige rendementen.**

De FSMA raadt verzekeraars en inrichters aan om in elk geval af te zien van berekeningsmethodes waarbij deze parameters op een minimalistische wijze worden ingevuld.

4.2. Individuele kapitalisatie – bijkomende buffers of activering van het financieringsfonds

Uit het onderzoek is gebleken dat ook een financiering op basis van individuele kapitalisatie onvoldoende zekerheid kan bieden dat de verworven prestatie kan worden uitbetaald. Deze overweging geldt inzonderheid voor de individuele kapitalisatie volgens de techniek van de ‘constante premies’. Typerend voor deze techniek is dat bij een verhoging van de pensioenprestaties ingevolge een loonsverhoging de bijkomende premielast wordt afgeschreven over de resterende looptijd. Een opeenvolging van loonsverhogingen kan op deze manier aanleiding tot een exponentiële stijging van de totale premielast, gezien de steeds kortere wordende periode binnen dewelke de bijkomende premielast moet worden afgelost. Komt het in deze omstandigheden tot een verdwijnen van de inrichter, dan zal de gereduceerde prestatie in hoofde van de verzekeraar niet volstaan om de verworven pensioenprestatie te dekken.

Het verdient dan ook vooreerst aanbeveling om de inrichters te wijzen op het structurele risico die aan deze specifieke financieringswijze verbonden is.

Om te anticiperen op eventuele moeilijkheden kan de verzekeraar voorstellen om het financieringsfonds verbonden aan de groepsverzekering te activeren, teneinde te voorzien in een bijkomende financiering van de toezegging. De activering van het financieringsfonds houdt immers in dat bovenop de individuele premiestorting een bijkomende collectieve buffer wordt aangelegd om eventuele tekorten ten aanzien van de verworven prestaties te dekken.

De FSMA raadt verzekeringsondernemingen aan om inrichters te wijzen op de risico's die inherent zijn aan de financiering op basis van individuele kapitalisatie via de methode van de “constante jaarpremies” en om te streven naar de aanleg van bijkomende buffers via het gebruik van een actief financieringsfonds.

Bijlagen:

- [FSMA 2020_02-1 / Financiering van pensioentoezeggingen van het type vaste prestaties via groepsverzekeringen – Voornaamste onderzoeksresultaten](#)
- [FSMA 2020_02-2 / Financiering van pensioentoezeggingen van het type vaste prestaties via groepsverzekeringen – Onderzoeksverslag](#)